

"... verklaar en definieer ik als heilig de zalige Titus Brandsma [...en de andere 9 mensen...] en schrijf ik hen bij in het Boek der heiligen en beveel ik dat zij in de gehele kerk zoals alle heiligen devoot worden geëerd. In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest."

Titus Brandsma,

Vanuit de Orde van de Karmelieten in Rome werden elf stukken (leaflets) gemaakt in een aantal talen voor verspreiding wereldwijd. Deze werden in het Nederlands vertaald. In deze stukken worden de diverse aspecten van de thans Heilige Titus Brandsma in het kort uiteengezet.

In dit document zijn deze allen opgenomen. De omvang van elk individueel document bleek zo groot (kB) dat verzending van de oorspronkelijk in het Nederlands vertaalde stukken wat technische moeilijkheden opleverde. In de huidige omvang kunnen wij nu alle elf documenten u in een keer verstrekken. Wij hopen dat u met deze teksten meer kennis krijgt van de veelzijdigheid van Titus Brandsma.

Karmel Aalsmeer, Amstelveen en Badhoevedorp

27 juni 2022

Karmelaaamba@gmail.com

Inhoudsopgave

Een korte biografie	2
Onderwijs	4
Eucharistie	6
Getuige van vergeving	8
Dichter van het Kruis	10
Adoro Te - Verborgen God	12
Contemplatie	14
O Jezus	16
Maria, moeder van God	18
Botsing van Ideeën	20
Mijn cel	22

GEBED VOOR HET BEELD VAN JEZUS

O Jezus, als ik U aanschouw,
Dan leeft weer, dat ik van U hou
En dat ook uw hart mij bemint
Nog wel als uw bijzondren vriend.

Al vraagt mij dat meer lijdensmoed
Och, alle lijden is mij goed,
Omdat ik daardoor U gelijk
En dit de weg is naar Uw Rijk

Ik ben gelukkig in mijn leed
Omdat ik het geen leed meer weet
Maar 't alleruitverkorenst lot,
Dat mij vereent met U, o God.

O, laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen
En laat geen menschen bij mij toe
't Alleen zijn word ik hier niet moe.

Want Gij, o Jezus, zijt bij mij
Ik was U nimmer zoo nabij.
Blijf bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.

*Geschreven door Titus
Brandsma op 12/13
februari 1942, in de
gevangenis van
Scheveningen.*

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de Katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 door een dodelijke injectie om het leven werd gebracht. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Foto's - Nederlandse Provincie Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Een korte biografie

Jonge jaren

Anno Sjoerd Brandsma werd geboren als zoon van Tjitsje en Titus Brandsma op 23 februari 1881 in Ugoklooster, bij Bolsward in Friesland. Het gezin Brandsma bestond uit vier meisjes en twee jongens, van wie Titus de op één na jongste was. Vijf van de broers en zussen zouden later kiezen voor het religieuze leven.

Het gezin had een melkveebedrijf, en verkocht melk en kaas die op de boerderij zelf werden gemaakt. Anno's vader zette zich in voor het behoud van de Friese cultuur en was actief in de lokale politiek.

Na zijn middelbare schoolopleiding bij de Franciscanen in Oss (NB) besloot Anno in te treden in de Karmelorde. Hij begon zijn noviciaat in Boxmeer in september 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. In oktober 1899 legde hij zijn eerste professie af en op 17 juni 1905 werd hij tot priester gewijd.

Na verdere studie aan de Gregoriana Universiteit in Rome promoveerde hij in 1909 tot doctor in de wijsbegeerte. Titus had ook een grote belangstelling voor spiritualiteit en voor journalistiek, twee gebieden die, samen met zijn academische bezigheden, een groot deel van zijn levenswerk zouden uitmaken.

Werk en missie

In 1923 was Titus één van de oprichters van de Katholieke Universiteit Nijmegen, en werkte er als hoogleraar en bestuurder. In het academisch jaar 1932-33 was hij Rector Magnificus.

Als pater Karmeliet deelde hij de spirituele traditie van de Orde ook graag met mensen buiten de universiteit. Hij reisde veel om lezingen te geven over Karmelitaanse spiritualiteit. Ter voorbereiding van een lezingentournee in de Verenigde Staten in 1935 verbleef hij enige tijd in de Karmelkloosters in Dublin en Cork in Ierland. Hij was actief op vele maatschappelijke terreinen, zoals onderwijs, Friese taal & cultuur en vredeswerk.

Journalistiek

Titus ontwikkelde ook zijn belangstelling voor journalistiek en andere media. Eind 1935 werd hij de geestelijk adviseur van de bond van katholieke journalisten. In deze functie stimuleerde hij het verzet tegen de publicatie van nazi-propaganda in katholieke kranten en in de pers in het algemeen. Hij was vooral kritisch over het antisemitisme. Toen de nazi's Nederland binnenvielen in mei 1940, moedigde hij de bisschoppen aan zich uit te spreken tegen de vervolging van de Joden en de schending van de mensenrechten in het algemeen door de bezetters. Door dit te doen, viel hij op bij de autoriteiten.

Arrestatie en martelaarschap

Het aanzetten van katholieke kranten om te weigeren nazi-propaganda af te drukken bezegelde het lot van Titus. Titus had toegezegd aan elke redacteur persoonlijk een brief van de bisschoppen te overhandigen. In deze brief werden de redacteuren geïnstrueerd niet te voldoen aan een nieuwe wet die hen verplichtte nazi-advertenties en -artikelen af te drukken. Titus had veertien redacties bezocht toen hij op 19 januari 1942 in Nijmegen door de Gestapo werd gearresteerd.

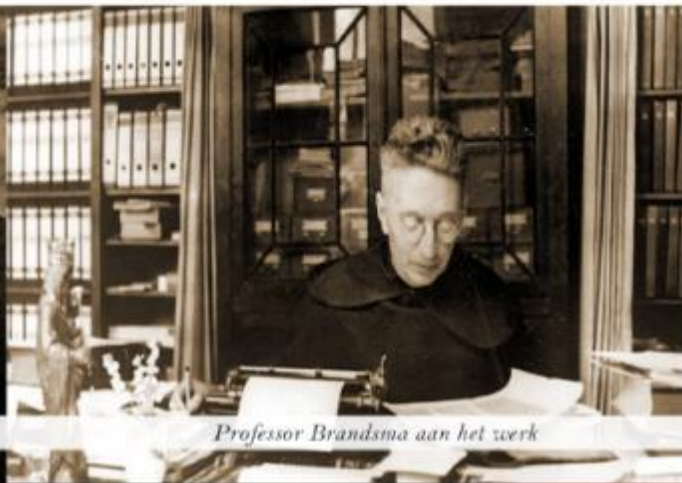
Titus werd gevangen gezet in Scheveningen en Amersfoort voordat hij in juni naar Dachau werd vervoerd. Onder het strenge regime daar ging zijn gezondheid snel achteruit en kwam hij in de derde week van juli in de ziekenbarak terecht. Hij verdroeg zijn martelgang gelijkmoedig en bemoedigde zijn medegevangenen. Op 26 juli 1942 werd hij gedood met een dodelijke injectie.

Op de dag dat hij stierf, gaven de Nederlandse bisschoppen een pastorale brief uit waarin zij krachtig protesteerden tegen de deportatie van Joden uit Nederland.

Titus Brandsma werd op 3 november 1985 in Rome zalig verklaard door paus Johannes Paulus II en op 15 mei 2022 heilig verklaard door paus Franciscus..

Het gezin Brandsma (Anno geheel links)

Professor Brandsma aan het werk

Concentratiekamp Dachau

GEBED TOT TITUS BRANDSMA

God onze Vader, uw dienaar, de heilig Titus Brandsma, heeft ijverig in uw wijngaard gewerkt en zijn leven gegeven omwille van zijn geloof in U. Op zijn voorspraak vraag ik U om uw barmhartigheid en hulp.

Pater Titus heeft nooit hulp geweigerd wanneer uw mensen hem daar om vroegen. In zijn naam, kom ik tot U met mijn noden...

Heer, help mij om altijd het diepe geloof, de gulle liefde en de vurige ijver van de heilige Titus na te volgen. Verheerlijk uw dienaar zoals hij streefde om U te verheerlijken. Amen.

Maria, Moeder van de Karmel, bid voor ons. Titus Brandsma, karmelitaanse martelaar, wees onze voorspraak.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 door een dodelijke injectie om het leven werd gebracht. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Foto icoon - Jim Forest, overige foto's:
© Nederlandse Provincie Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Onderwijs en scholing

Titus en het onderwijs

Onderwijs speelde een centrale rol in het leven van Titus Brandsma. Al vroeg zag hij er de waarde van in. Als kind was hij een goede leerling. Hij las veel. Literatuur en geschiedenis hadden zijn bijzondere aandacht. In 1898 trad Titus in in de Karmelorde. Hij bleef veel lezen en begon ook zelf te publiceren. Hij promoveerde in de filosofie aan de Gregoriana Universiteit in Rome. Daar volgde hij ook colleges in moderne sociologie.

Katholiek onderwijs

Titus was landelijk actief in de organisatie van goed (katholiek) onderwijs. Voor de karmelieten hervormde hij het studieprogramma. In Oss richtte hij een openbare bibliotheek met leeszaal op. Hij heeft bijgedragen aan de oprichting van twee Carmelscholen, in Oss en Oldenzaal. In 1922 richtte hij de Stichting Carmelcollege op. Vandaag de dag omvat deze stichting 50 middelbare scholen, met ca. 38.000 leerlingen.

Hoogleraar aan de universiteit

In 1923 werd de Katholieke Universiteit in Nijmegen opgericht. Titus werd benoemd tot hoogleraar in de wijsbegeerte en de geschiedenis van de mystiek. In het jaar 1932-1933 was hij Rector Magnificus. Zijn colleges maakten een onuitwisbare indruk. Hij heeft veel betekend voor de studie van de Nederlandse mystiek, en de Moderne Devotie in het bijzonder. Titus was hartelijk en studenten zochten hem veel op. Hij zette zich in voor studiefinanciering voor minder draagkrachtigen. In zijn colleges wijsbegeerte was Titus zeer kritisch ten aanzien van het opkomende nationaal-socialisme. Geregeld reisde hij door het land om voordrachten en inleidingen te geven over vele onderwerpen.

Onderricht in de roeping tot mystiek

Titus wees mensen graag op hun roeping om mysticus te zijn. Hij omschreef mystiek als: "een

bijzondere vereniging van God met de mens, waarbij deze zich Gods tegenwoordigheid bewust wordt en zich ook zijnerzijds met God verenigt." Titus vatte mystiek op als een oproep aan allen en sprak van een alledaagse mystiek, in de overtuiging dat God de grond van ons wezen is en altijd en overal en in het bijzonder in onze naaste kan worden ontmoet. Zijn gebundelde lezingen over de mystiek van de Karmel, gehouden in de Verenigde Staten in 1935, zijn een klassiek werk geworden van de studie van de spiritualiteit.

De journalist als leraar

Titus zag de journalistiek als een vorm van educatie. Zijn wekelijkse column in De Gelderlander en vele andere artikelen van zijn hand, waren zeer toegankelijk en gaven een ruim lezerspubliek de kans kennis te nemen van de rijke geschiedenis van het geestelijk leven.

Visie op onderwijs

Voor Titus was het belangrijk dat de leraar ieder leerling als individu respecteerde: "Mensen zijn

niet allen gelijk en beantwoorden niet aan een toevallige constructie of idee. De mens, en al het kind, is een in elk individu onderscheiden natuur en het helpt ons niet als we alle verschillen voorbij zien. We moeten jonge mensen nemen zoals ze zijn." Voor Titus was het belangrijk dat de studenten zelf nadachten. Zo zei hij eens tijdens een studieweek: "Wijsgerige kennis brengen wij u niet bij, maar moet u allereerst in uzelf ontwikkelen... Niet wij storten U de waarheid of de kennis der waarheid in, wij benutten slechts de wondere drift, die in U schuilt naar kennis van wat waar is."

De middelen voor het onderwijs

Titus was overtuigd van het belang van een goede financiering van het onderwijs, en zette zich daarvoor in. Hij onderstreepte ook de noodzaak van de voortdurende professionele ontwikkeling van leraren: "Een gerechtvaardigd ideaal voor de onderwijzer is voortdurende verdere ontwikkeling... Een ontwikkeld onderwijzer is een zegen." Titus had een bijzonder zorg voor kinderen uit kansarme milieus: "Op school aandacht schenken aan het misdeelde kind, daarin openbaart zich de ware liefde."

Titus' zorg voor joodse leerlingen

Titus nam stelling tegen de maatregel van de Duitse bezetter om joodse kinderen te weren van katholieke scholen. Hij deed zelfs navraag om hen onder de hoede te plaatsen van de Karmelieten in Brazilië.

Karmel als school

Titus spreekt over "het apostolaat van de Karmelitaanse mystiek" en noemt daarbij de Karmel een school. Karmelieten moeten mensen leren bidden en hen helpen zich door God gevonden en bemind te weten. Voor Titus is de Karmel "een school van mystiek" en hij benadrukt: "In het geestelijk leven kunnen we, evenmin als in het gewone leven, het stellen buiten opvoeding, leermeester en leiding."

ADORO TE

In zijn gevangenis in Scheveningen bad Titus na het middagen de bekende hymne *Adoro Te*. In zijn verslag van zijn tijd in de gevangenis 'Mijn cel', vertelt hij hierover: "*Het Adoro Te is mijn meest geliefd gebed geworden, ik zing het soms halffluid. Het is meteen een geestelijke H. Communie.*"

Het eerste en laatste couplet luiden als volgt:

Ik aanbid U innig toegewijd,
verborgen Godheid,
die onder deze tekenen zijt
waarlijk verborgenheid.

Dat ik U schouwend
met ongesluierd gelaat
gelukkig mag zijn door het zien
van uw heerlijkheid.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de Katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 door een dodelijke injectie om het leven werd gebracht. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Foto van het raam met Titus voor het H.Sacrament in de Priory Chapel in Houston (USA) - Amerikaanse Provincie Karmelieten PCM.

© Alle andere foto's - Nederlandse Provincie Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Eucharistie

Het eucharistische leven van de Karmel

De Eucharistie neemt een centrale plaats in het christelijk leven in. Zo ook bij de karmelieten. Al in het prille begin bouwden zij op de berg Karmel een gebedsruimte te midden van hun cellen om het gezamenlijk gebed en de gezamenlijke viering van de Eucharistie mogelijk te maken. Deze gewijde ruimte was een speciale plaats voor ontmoeting met elkaar en met de verrezen Heer. Geïnspireerd door de Karmelregel was het dagelijks ontvangen van het Sacrament, al lang voordat paus Pius X dat in het begin van de twintigste eeuw bevorderde, in karmelgemeenschappen gebruikelijk. In het leven en de spiritualiteit van Titus Brandsma nam de Eucharistie ook een voorname plaats in. Titus trad in 1898 in bij de karmelieten in Boxmeer, een plaats met een eeuwenoude eucharistische devotie.

Voedsel voor onderweg

Titus was ervan overtuigd dat ons geestelijk leven, net als ons lichamelijk leven, voedsel nodig heeft. Hij zag in Elia, de profeet van de Karmel, het model voor karmelitaans leven. Net zoals Elia voor zijn tocht door de woestijn naar de berg Horeb werd gesterkt door het wonderbare voedsel uit de hemel, zo worden ook wij gesterkt door de gave van de Eucharistie wanneer wij *“de levensweg hier beneden bewandelen”*. Gevangen genomen vanwege zijn onbevreesde verdediging van de vrijheid van de katholieke pers en de fundamentele rechten van de mens in het door de nazi's bezette Nederland, werd *“wandelen in de kracht van het goddelijk brood”* voor Titus uiteindelijk op de proef gesteld tussen januari en juli 1942 toen hij zijn eigen 'kruisweg' volgde tot in het concentratiekamp Dachau.

‘In het Heilig Sacrament geeft Hij zichzelf opnieuw, en niet alleen zichzelf als tweede persoon van de Heilige Drie-eenheid, nee, Hij zegt ons dat alle drie de personen hun intrek zullen nemen in onze harten, als wij met Hem verenigd zijn.’

- Titus Brandsma

Frequente communie

Titus' overtuiging van het belang van een frequente viering van de Eucharistie werd gesterkt door het lezen van karmelitaanse heiligen als Maria Magdalena de'Pazzi en Teresa van Avila. Titus wijst ook op het belang van het dagelijks ontvangen van de heilige Communie waar hij schrijft over het leven en de boodschap van de heilige Lidwina van Schiedam, een Nederlandse heilige uit de 14e-15e eeuw.

Gebed na de communie

In aansluiting op een ander belangrijk aspect van de karmelitaanse traditie, benadrukte Titus het belang

van tijd nemen na het ontvangen van de heilige Communie. Dit is een waarachtig contemplatief moment waarin wij, na de Heer te hebben ontvangen, trachten ons open te stellen zo dat Hij grootse dingen aan ons kan doen. Titus verbindt dit op treffende wijze met het beeld van Elia: *“In de grotten van de Horeb sprak God tot de profeet door de stem van de zachte, ruisende wind. De Heer was niet in de storm noch in de aardbeving, maar in de zachte wind; zo ook moeten wij na de Communie schouwen onder de Eucharistische gedaanten en in de diepten van onze geest, want nu gaat God voorbij.”*

Geestelijke communie

Teresa van Avila beveelt vaak geestelijke communie aan wanneer de ontvangst van het Sacrament niet mogelijk is. Titus zal niet voorzien hebben hoe belangrijk dit later in zijn leven zou blijken te zijn, zoals lezers van Teresa in onze tijd niet konden bedenken hoe belangrijk geestelijke communie zou worden in tijden van een pandemie. Hoewel Titus in Dachau de heilige Communie kon ontvangen, waren er momenten dat dit niet mogelijk was. Titus beschrijft in 'mijn cel' hoe hij in de gevangenis van Scheveningen, *“elke morgen neerknielde en de gebeden van de dagelijkse Mis bad, met de geestelijke H. Communie”*. In kamp Amersfoort leidde Titus gezamenlijke momenten van geestelijke communie.

Eucharistie en contemplatie

Titus Brandsma leert ons dat *‘het mystieke, contemplatieve leven de vrucht is van het eucharistische leven.’* De Eucharistie is wat ons sterkt om de gave van contemplatie van God te ontvangen. En deze contemplatie leidt tot actie. Titus zei tegen een groep jongeren: *“Goede daden zijn niet langer een doel op zich; zij moeten hun oorsprong vinden in het bewustzijn dat onze verbondenheid met God ons ertoe verplicht ze te verrichten.”*

GEBED

Wij vragen U, Heer, dat door het voorbeeld en de voorspraak van de heilige Titus Brandsma, die de beproevingen van het martelaarschap met vreugde en vol vertrouwen in uw goddelijke wil doorstond, ook wij, karmelieten van de 21e eeuw - broeders, zusters, leden van de Derde Orde, leken van verschillende groepen - altijd mogen getuigen van de radicaliteit van de christelijke liefde en de waarden van het Evangelie, en dat ons leven een bron van verzoening en vergeving mag zijn. Amen.
Maria, Moeder van de Karmel, bid voor ons.
Titus Brandsma, karmeliet en martelaar, wees onze voorspraak.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 is gestorven. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en hij wordt op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Afbeelding ikoon Titus Brandsma en Edith Stein (in St. Jude heiligdom in Kent, Engeland) - Britse Provincie Karmelieten. © Foto's Titus Brandsma - Nederlandse Provincie Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Getuige van vergeving

Zoektocht naar dialoog

Titus Brandsma was zijn leven lang een man van vergeving en verzoening, ook in de meest ingewikkelde situaties. Toen hij geestelijk adviseur van de bond van katholieke journalisten was, kreeg hij te maken met complexe omstandigheden (politieke onrust, spanningen, arbeids-conflicten, radicalisering, enz.) en toonde hij altijd een bereidheid tot dialoog, open voor iedereen. Daardoor kreeg hij de bijnaam 'de verzoener'.

Ook in het jaar dat hij rector van de Katholieke Universiteit Nijmegen was, probeerde professor Brandsma een sfeer van dialoog te scheppen en zocht hij steeds naar mogelijkheden voor ontmoeting en begrip. Dat was niet gemakkelijk, omdat de universiteiten in Midden-Europa aan het begin van de jaren dertig in een sfeer van extreme spanning verkeerden tussen diverse vormen van radicalisme (communisten, fascistten, nationalistten, enz.).

In deze context kunnen we misschien zijn voorliefde voor het Esperanto beter begrijpen, de kunstmatige taal die door Ludwig Zamenhof in het leven was geroepen met de wereldvrede als uiteindelijk doel. Onderlinge verstaanbaarheid zou – zo hoopte hij – leiden tot meer begrip en gelijkwaardigheid. Misschien zag Titus de mogelijkheden van het Esperanto wat te rooskleurig. Hij hoopte dat het overwinnen van taalbarrières een eerste stap zou zijn om rassenscheiding en discriminatie de wereld uit te helpen.

Oecumene

De bereidheid van Titus tot dialoog en verzoening blijkt ook uit zijn radicaal oecumenische houding: hij was een ware pionier van de oecumene. Titus was een ware pionier van de oecumene. Hij zette zich met groot enthousiasme in voor het "Apostolaat van de Hereniging", gericht op de betere kennis en de toenadering van de katholieken tot de oosterse

kerken. Daarnaast toonde hij altijd een zeer respectvolle houding en stond hij dichtbij de protestanten (vooral in Nederland) en streefde hij naar een openhartige en broederlijke dialoog met andere christelijke gelovigen.

In tijden van conflict

Tijdens de lange maanden van gevangenschap in verschillende gevangenissen en concentratiekampen leefde Titus samen met verschillende protestanten. Sommigen van hen hebben later tijdens het zalig-verklaringsproces over hem getuigenis afgelegd, waarbij zij zijn edelmoedigheid, vriendelijkheid en diepe vertrouwen in de Heer benadrukten.

Titus' houding van verzoening en dialoog betekende niet dat hij niet ook fel of onverzettelijk kon zijn. Na de Duitse invasie in Nederland heeft hij zich in woord en daad verzet tegen tal van maatregelen van de bezetter, zowel op het gebied van het onderwijs (toen hij weigerde het bevel op te volgen om Joodse kinderen van school te sturen) als op het gebied van de pers (toen hij de redacties van katholieke kranten aanspoorde publicatie van nazi-propaganda te weigeren). Maar ondanks zijn sterke afwijzing van de nationaal-socialistische ideologie, heeft hij nooit enige haat getoond, zelfs niet jegens de bewakers van het concentratiekamp voor wat zij hem aandedden. Bovendien nodigde hij de religieuzen die hij in Dachau ontmoette uit om voor hen te bidden. Diep van binnen geloofde hij dat toegeven aan haat de ware overwinning van het kwaad zou zijn.

Titus Brandsma heeft de Duitsers nooit gehaat, noch als volk, noch als natie. Toen Oberscharführer Hardegen hem vroeg de redenen op te schrijven waarom Nederlanders, en vooral katholieken, zich verzetten tegen het nationaal-socialisme, schreef hij een kort essay waarin hij de filosofische, ethische en religieuze redenen uitwerkte (een thema waarover hij in zijn colleges filosofie vaak had gesproken). Ondanks deze frontale oppositie besloot de tekst met de prachtige bede: *"God zegene Nederland. God zegene Duitsland. Geve God, dat beide volkeren weldra weer in volle vrede en vrijheid naast elkander staan in zijn erkenning en tot zijn eer tot heil en bloei van beide zo na verwante volken."*

Vandaag de dag

In de huidige tijd, in een wereld vol verdeeldheid en tegenstellingen is Titus een getuige dat verzoening en vergeving ondanks alles mogelijk is, een getuige die de marteldood stierf voor deze authentiek christelijke waarden.

Gebed

Heer, onze God, wij bidden U,
dat de navolging van de heilige Titus Brandsma, ons
mag leren U en het kruis nabij te zijn.
Mogen wij steeds ervaren dat U ons tegemoet komt
in al onze grote en kleine pijnen. U bent onze vriend,
onze metgezel op onze levensweg, onze verlosser.
Moge het kruis voor ons steeds een teken van liefde
zijn, van edelmoedige en algehele toewijding aan het
leven, van solidariteit en medeleven met eenieder.
Mogen we steeds met vreugde en in volledig
vertrouwen op U in alle omstandigheden van ons
leven kunnen zeggen: *Ave Crux spes unica.*
(Wees gegroet, o kruis, onze enige hoop.)
Maria, moeder van Karmel, bid voor ons.
Titus Brandsma, karmeliet en martelaar,
wees onze voorspraak.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923. In 1932-33 was hij Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd. Hij stierf op 26 juli 1942. Hij werd zalig verklaard als martelaar in 1985 en op 15 mei 2022 wordt hij heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma

www.karmel.nl

www.titusbrandsmamemorial.nl

© Colette Mills. schilderij van Titus in zijn cel; Ierse Karmelprovincie.

© Alle andere afbeeldingen: Nederlandse Provincie Karmelieten.

Titus Brandsma

Karmeliet en martelaar

Dichter bij het kruis

Eerste studies

In 1909 promoveerde Titus Brandsma te Rome in de filosofie. Daarna studeerde hij sociologie. Hij kwam in aanraking met nieuwe stromingen in het christelijk sociale gedachtegoed en met de sociale leer van de kerk. In zijn academische leven daarna waren vele van zijn publicaties en colleges gericht op thema's uit de spiritualiteit en de mystiek. Hij maakte deel uit van de kring van hoogleraren die werd gevormd met het oog op de oprichting van de Katholieke Universiteit van Nijmegen in 1923. Zijn leeropdracht was onder meer 'geschiedenis van de mystiek'. Vele van zijn colleges handelden over perioden en auteurs uit deze geschiedenis.

Onderzoeksgebieden

Op drie specifieke terreinen heeft Titus Brandsma zijn onderzoek gericht. Het eerste is de vertaling en de verspreiding van het werk van de heilige Teresa van Avila. Voor Titus was het feit dat er geen vertaling was van de volledige werken, die beantwoordde aan de wetenschappelijke criteria, een ernstige lacune in de religieuze cultuur van de Nederlanden. Samen met een groep enthousiaste karmelieten was hij in staat meerdere delen te vertalen. Maar het project kon niet worden voltooid. Tijdens zijn gevangenschap in Scheveningen werkte hij aan een spirituele biografie van Teresa. Hij kon dit werk niet afmaken. Het is later voltooid door Brocardus Meijer o.carm. en in 1946 uitgegeven.

Het tweede terrein waarop professor Brandsma zich bewoog was dat van het gedachtegoed van de Moderne Devotie, van de Rijnlandse mystiek, inclusief de begijnen. Het gaat hier om de spirituele literatuur van Midden- en Noord-Europa (vooral van de Nederlanden) tot aan het einde van de middeleeuwen. Tot de auteurs die Titus heeft bestudeerd hoorden Jan van Ruusbroec, Geert Groote en Hadewijch van Antwerpen. Tenslotte wijzen we op de belangstelling van Titus Brandsma voor de heilige Willibrord en de heilige Bonifatius, de verkondigers in zijn geboortestreek Friesland. In vele artikelen en preken benadrukte hij hun apostolische leven en missionaire activiteiten. Deze hadden de aandacht van Titus getrokken omdat hij zelf rond het jaar 1920 naar de missie in Java wilde gaan. Maar van zijn superieuren kreeg hij hiervoor geen toestemming.

Kruisweg

Vanuit deze drie velden ontwikkelde Titus een diepe vroomheid voor het lijden van Onze Heer en voor het kruis. Tijdens zijn leven schreef hij twee teksten bij de kruisweg. De eerste is in 1921 ontstaan in zeer bijzondere omstandigheden. De Belgische kunstenaar Albert Servaes had een kruisweg geschilderd in een stijl die zeer ongebruikelijk was voor de smaak van die tijd. Het gaf voeding aan veel discussie. Tenslotte verbood het Heilig Officie te Rome dat de kruisweg in kerken en kapellen zou worden vertoond. Titus adviseerde Servaes om het gebod op te volgen, maar tegelijk schreef hij een prachtige tekst bij alle staties van de kruisweg. Het werd gepubliceerd in het tijdschrift Omhoog. De tweede tekst is geschreven in meer dramatische omstandigheden: in de gevangenis te Scheveningen. De tekst was bedoeld als meditatie bij de staties van de kruisweg in de Bonifatiuskapel in Dokkum. Bij de bouw hiervan heeft Titus een belangrijke rol gespeeld. In deze kruisweg is er geen tekst voor de veertiende statie: de graflegging. Misschien heeft Titus de tijd niet gekregen om die te schrijven. Of wellicht wilde hij de tekst schrijven met zijn eigen getuigenis, enkele maanden later in de hel van Dachau. Ongetwijfeld heeft deze diepe lijdenspiritualiteit de gevangene Titus bemoedigd en getroost in zijn eigen kruisweg. De gevangnissen en concentratiekampen op zijn weg zijn de staties ervan. Titus voelde zich diep verbonden met het lijden van Christus. De gekruisigde God was hem in zijn lijden zeer nabij. Dit wordt vooral zichtbaar in het prachtige gedicht 'O Jezus, als ik U aanschouw' en in de voordracht die hij gehouden heeft voor zijn medegevangenen op Goede Vrijdag in 1942 in kamp Amersfoort.

A photograph of a handwritten signature on lined paper. The signature reads 'Prof. Dr. Titus Brandsma.' followed by 'o.carm.' and 'Nijmegen' on a separate line. The handwriting is in cursive and dark ink.

Gebed

Heer, onze God,
Wij bidden U,
dat de navolging van de heilige Titus Brandsma,
ons mag leren U en het kruis nabij te zijn.
Mogen wij steeds ervaren
dat U ons tegemoet komt
in al onze grote en kleine pijnen.
U bent onze vriend
onze metgezel op onze levensweg, onze verlosser.
Moge het kruis voor ons
steeds een teken van liefde zijn,
van edelmoedige en algehele toewijding aan het
leven, van solidariteit en medeleven met eenieder.
Mogen we steeds met vreugde
en in volledig vertrouwen op U
in alle omstandigheden van ons leven kunnen
zeggen: *Ave Crux spes unica.*
(Wees gegroet, o kruis, onze enige hoop.)
Maria, moeder van Karmel, bid voor ons.
Titus Brandsma, karmeliet en martelaar,
wees onze voorspraak.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923. In 1932-33 was hij Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd. Hij stierf op 26 juli 1942. Hij werd zalig verklaard als martelaar in 1985 en op 15 mei 2022 wordt hij heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Colette Mills, schilderij van Titus in zijn cel;
Ierse Karmelprovincie.
© Glas-in-loodraam; CM provincie.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Adoro Te - Verborgen God

Adoro Te

*Ik aanbid met eerbied U, verborgen God,
die hier onder tekens waarlijk Zich verschuilt:
aan U onderwerpt zich heel en al mijn hart,
want U schouwend weet ik dat het niets vermag.*

*Oog en smaak en tastzin wordt in U misleid,
het geloof steunt veilig slechts op het gehoor;
ik geloof al wat Gods Zoon verkondigd heeft,
niets is meer waar dan het woord der waarheid zelf.*

*Op het kruis ging slechts uw heilige Godheid schuil,
hier blijft echter ook uw mensheid diep verhuld;
toch belijdend beide met een vast geloof,
vraag ik wat berouwvol U de rover vroeg.*

*Ik zie niet uw wonden, als eens Thomas deed,
toch wil ik belijden U als mijnen God;
doe in U geloven mij steeds méér en meer,
doe mij op U hopen, U beminnen slechts.*

*O gedachtenisteken van des Heren dood,
levend brood, dat aan den mens het leven geeft,
geef mij dat mijn geest in U zijn leven vindt,
geef hem als zijn zoetheid U te smaken steeds.*

*Pelikaan vol goedheid, Jezus onze Heer,
reinig mij, onreine, door uw zuiver bloed,
waarvan éne druppel zelfs verlossen kan
heel het wereldrond van al zijn zondigheid.*

*Jezus, dien gesluisd ik hier nu aanschouw,
moge lessen, bid ik, zich mijn grote dorst;
dat ik ongesluisd ziende uw aangezicht,
zalig zij door 't schouwen van uw heerlijkheid.
Amen.*

Toegeschreven aan Thomas van Aquino.

Verborgen God

Velen van ons ervaren God als verborgen. Dat is niet nieuw, niet iets van deze tijd. Reeds tweeënhalf duizend jaar geleden verzuchtte Jesaja in ballingschap: 'Werkelijk, Jij bent een verborgen God' (Jes 45,15). Alle eeuwen door hebben gelovige mensen hem dit nagezegd. Tot en met Titus Brandsma. Voor hem was de verborgenheid van God een diep doorleefde en uiterst levende werkelijkheid.

In zijn gevangenis in Scheveningen bad Titus, na het middageten, de bekende hymne Adoro Te. In 'Mijn cel' zegt hij hierover: 'Het Adoro Te is mijn meest geliefd gebed geworden, ik zing het soms halfluid.'

Titus kende dit lied van buiten. Hij bad het dagelijks en iedere zaterdagavond zong hij het samen met zijn medebroeders tijdens het Marialof. De hymne heeft Titus diep geraakt. Hij was ermee vertrouwd. Zo nam hij het mee de gevangenis in. Daar zong hij het 'halfluid', op zijn knieën, na het middageten: soep met brood. Biddend drong het tot hem door: werkelijk, God is verborgen. Niet zo nu en dan. Niet hier en daar. Altijd en overal is God verborgen aanwezig.

Na dit aanbiddingsmoment stak Titus een pijpje op, liep wat heen en weer in zijn kleine cel of sleep zijn nagels, die inmiddels 'te lang geworden waren en waarvoor ik geen schaartje kon vinden'. God is verborgen aanwezig in de meest gewone dingen: een pijpje tabak, heen en weer lopen, nagels vijlen.

Gods verborgen aanwezigheid is hoopgevend voor wie er vertrouwd mee werd en eruit ging leven. Het schouwen van zijn verborgenheid kan ons zelfs zo vertrouwd worden, dat we er blij van worden. Onze God komt niet als een duveltje uit een doosje. Hij is geen paaseltje dat ergens verstopt werd of een goocheltruc.

In het concentratiekamp Dachau wordt Titus' verborgen omgang met God zwaar op de proef gesteld. Het Adoro Te sleept hem erdoorheen. Wanneer de kampbewaker hem in elkaar heeft geranseld, bidt hij samen met zijn medebroeder Rafaël Tjhuis het Adoro Te. Gehavend in zijn broze lijf, bleef hij overeind in Gods verborgen nabijheid.

Gebed heiligverklaring

God van vrede en gerechtigheid,
U opent ons hart voor de liefde
en de vreugde van het Evangelie,
zelfs te midden van alle haat en vernedering
van onze broeders en zusters.

Maak ons tot Uw getuigen
in de wereld van vandaag,
zodat wij evenals de heilige Titus Brandsma
met mildheid kunnen zien
door de verschrikkingen van
onmenselijkheid heen
tot in Uw heerlijkheid,
die ook straalt doorheen
de martelaren van alle tijden.
Amen.

Titus Brandsma

Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Hij deed zijn kleine professie in oktober 1899 en hij werd priester gewijd op 17 juni 1905. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 om het leven kwam. Hij werd zalig verklaard als martelaar in 1985 en op 15 mei 2022 wordt hij heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma

www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Alle afbeeldingen: Nederlandse Provincie Karmelieten.

Beeld van Titus Brandsma van pater Gerar Mathot, CSSR, op de canus in Nijmegen.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Contemplatie

Titus Brandsma, in pij en witte mantel. Hij neemt deel aan de Maria Omdracht te Nijmegen.

Contemplatie

Voor Titus Brandsma was contemplatie wezenlijk. Sommige mensen vinden contemplatie een raar woord. Het hoort bij de vreemde mensen die mystici worden genoemd. Ze denken: Dat is niets voor mij. Ik houd me met de werkelijke dingen van het leven bezig. Contemplatie is alleen voor mensen die bidden en in afzondering leven.

Karmelieten verstaan iets anders onder contemplatie een open houding naar God. In alles ontdekken we zijn aanwezigheid. Contemplatie is een houding die alle dimensies van het leven raakt. Het doet er niet toe welk werk we doen. Contemplatie is voor iedereen.

Titus was geïnspireerd door het woord van Elia: "Zowaar God leeft voor wiens aanschijn ik sta."

Voor hem was het belangrijk altijd te leven in de tegenwoordigheid van God. In de praktijk betekent dit dat ik me ervan bewust ben dat ik sta voor het gelaat van God, de gehele dag door. Zelfs in een zeer actief leven kan ieder van ons leven in Gods tegenwoordigheid. Contemplatie begint met onszelf aan God toe te vertrouwen, ongeacht de manier die God kiest om tot ons te komen. Dat is aan God, niet aan ons. Hij is het die in ons werkt. God wil ons aanraken en omvormen om te zijn zoals Hij is. God wil ons ertoe brengen om in liefde met Hem verenigd te zijn, zodat wij kunnen leven in zijn liefdevolle aanwezigheid. De stroom van zijn liefde verandert ons langzaam en stap voor stap. Het bevrijdt ons van onze beperkte en onvolmaakte menselijke manier van denken, liefhebben en zich gedragen. Contemplatie vormt ons om tot de manier van God.

Centrum van het karmelitaanse charisma

Contemplatie verenigt ons gebed met het leven in gemeenschap en met de echte inzet in leven en werken. Door de contemplatie is ons gebed niet langer een lippendienst. Zoals Teresa van Avila zegt over contemplatie: "Het is een intieme uitwisseling tussen vrienden. We moeten regelmatig tijd vrij maken om met Hem die van ons houdt, alleen te zijn." Onze relaties met onze naasten worden contemplatief, als we in staat zijn om in onze zusters en broeders, met al hun goede en slechte kanten, God aanwezig te zien en in hen met wie we ons leven delen, Gods geheim te ontwaren. De contemplatieve ervaring in het gebed en in de gemeenschap vraagt van ons ook in het hart van de wereld God te zoeken. Dit geloof zet ons aan ons ook in te zetten voor hen die lijden en hulp nodig hebben. Titus geloofde zeer in deze contemplatie. Hij vat het karmelitaanse leven samen als "volledige

onderbroken vanwege noodzaak: als het nodig is om naar mensen toe te gaan en met hen te spreken over God. Alleen liefde voor de naasten of gehoorzaamheid zijn redenen om God omwille van God te verlaten."

God kan gevonden worden op de plaatsen waar we bidden en evenzeer waar we uitgaan en ons inzetten voor onze broeders en zusters in nood. Ook daar kunnen we God vinden. God verlaten omwille van God is een soort mantra die ons helpt altijd en overal contemplatief te zijn.

Hoezeer was Titus doordrongen van dit geloof?

Het antwoord vinden we aan het einde van zijn leven. Onbevreesd bestrijdt Titus het onrecht van de Nazi's in Nederland. Hij verdedigde de zwakken die in de marge moesten leven en die leden onder de onderdrukking van de Nazi's. Dapper hield hij vol: "De katholieke kerk maakt geen onderscheid in sekse en ras."

Zijn arrestatie was de consequentie van deze houding. In de gevangenis in Scheveningen, geheel alleen en in de bittere kou, zagen zijn contemplatieve ogen God. Hij schreef in een gedicht:

*Want Gij, o Jezus, zijt bij mij,
Ik was U nimmer zo nabij. Blijf
bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.*

In het concentratiekamp van Dachau wordt hij zwaar mishandeld. Maar hij bad het Adoro Te, een hymne over Gods verborgen aanwezigheid in de eucharistie. Alsof hij zijn lijden wilde verenigen met dat van Christus. Hij was waarlijk een contemplatieve mens.

GEBED VOOR HET BEELD VAN JEZUS

O Jezus, als ik U aanschouw,
Dan leeft weer, dat ik van U hou
En dat ook uw hart mij bemint
Nog wel als uw bijzondren vriend.

Al vraagt mij dat meer lijdensmoed
Och, alle lijden is mij goed,
Omdat ik daardoor U gelijk
En dit de weg is naar Uw Rijk.

Ik ben gelukkig in mijn leed
Omdat ik het geen leed meer weet
Maar 't alleruitverkorenst lot,
Dat mij vereent met U, o God.

O, laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen
En laat geen menschen bij mij toe
't Alleen zijn word ik hier niet moe.

Want Gij, o Jezus, zijt bij mij
Ik was U nimmer zoo nabij.
Blijf bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.

Geschreven door
Titus Brandsma op
12/13 februari 1942,
in de gevangenis van
Scheveningen.

Titus Brandsma
Karmeliet en Martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Hij deed zijn kleine professie in oktober 1899 en hij werd priester gewijd op 17 juni 1905. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 om het leven kwam. Hij werd zalig verklaard als martelaar in 1985 en op 15 mei 2022 wordt hij heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma

www.karmel.nl

www.titusbrandsmamemorial.nl

© Afbeeldingen - Nederlandse Provincie
Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

O, Jezus, als ik U aanschouw

"O Jezus, als ik U aanschouw"

Het gedicht "O Jezus", is voor veel mensen een troost. Titus schreef het gedicht op 12 en 13 februari 1942 in de gevangenis van Scheveningen - het zogenaamde 'Oranjestad'.

De titel

In het gedicht plaatst Titus zichzelf voor het beeld van Jezus. In zijn cel heeft Titus drie kleine illustraties uit zijn brevier bevestigd op zijn kleine klaptafel: het beeld van Christus aan het kruis, met de kruiswonden; Teresa van Avila met haar uitspraak *Mori aut pati* (sterven of lijden); en Johannes van het Kruis met zijn *Pati et contemni* (lijden en veracht worden).

De openingszin

De openingszin roept de sfeer op van contemplatieve aandacht. Zittend in stilte voor het beeld van Jezus, houdt Titus Brandsma zijn liefdevolle blik gericht op Jezus aan het kruis. De klaagzang 'O Jezus' drukt de intimiteit van zijn aandacht uit.

"Dan leeft weer, dat ..."

Titus legt biddend uit wat er gebeurt als hij kijkt: "Dan leeft weer..." Devotie doet ons 'opstaan uit lauweheid en wekt liefde. In zijn beschrijving van de beweging van liefde van Titus en het antwoord van Jezus hierop, vertolkt Titus niet alleen de wederzijdse liefde die hij ervaart, maar dat het zelfs een bijzondere vriendschap is. Goede vriendschap moet wederzijds zijn, zodat de waarde van de vriendschap niet verloren gaat. In dit gedicht komt de bijzondere aard van de vriendschap voort uit het gedeelde lijden.

Lijden gedeeld in vriendschap

Een vriend vraagt de moed om te lijden, een 'speciale vriend' vraagt de moed om meer te lijden, zeker als het de vriendschap met Jezus betreft, die het lijden van de mensheid draagt. Wie lijdt met zijn vriend is als hij. Zo lijken de leerlingen van Jezus op Hem. Hij was hen voorgegaan op de weg van het lijden die leidt naar zijn Koninkrijk van vrede.

Men neemt aan dat dit het beeld dat Titus in zijn cel had, een fresco van Fra Angelico was: *'Sint Dominicus aanbidt de Gekruisigde*.

Vrienden willen op elkaar lijken, ze willen hun vriend daar niet alleen zien staan, zij willen het lot van hun vriend delen. In deze geest Titus zegt: "O, alle lijden is mij goed". Vrienden dragen elkaars lijden, waardoor alle lijden, dat op zichzelf slecht is, goed is voor mij als vriend.

De vereniging met God

Bedoelt Titus een verheerlijking van het lijden? Nee, er is hier een spirituele logica aan het werk: lijden, gedeeld in vriendschap, is de weg van het goede; gelukzaligheid is de ultieme uitbloei van het goede, de vereniging met God. De vriend weet dat zijn vriend zijn lijden serieus heeft genomen. Het lijdt niet langer alleen. Zijn vriend draagt het ook. Echter, van het grootste belang is hier het uiteindelijke doel van de weg: de vereniging met God. Dit is het hart van alle devotie. Dit lijden reikt verder dan het bewustzijn van zichzelf en kan - als in extase - alleen maar roepen: 'O God'.

O, laat me hier

Titus merkt in zijn brief uit de gevangenis op dat het erg koud kan zijn 's winters. Maar dat hoeft voor hem niet te veranderen: "Laat me hier maar", hier voor het beeld van Jezus.

Op dit punt in het gedicht klinkt het motief met mij. De eenzaamheid van de cel dient de interiorisatie van de gelukzaligheid die werd ontvangen in het gedeelde lijden in de vriendschap. Het 'hier alleen' zijn verveeld nooit.

Uw bijzijn maakt mij alles goed

In eenzaamheid kan Titus zich overgeven aan de gelukzaligheid van het in vriendschap gedeelde lijden als de weg naar Jezus' Koninkrijk, tot de vereniging met God. Dit hoogtepunt wordt bereikt in de laatste twee regels:

*"Blijf bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed."*

Gebed heiligverklaring

God van vrede en gerechtigheid,
U opent ons hart voor de liefde
en de vreugde van het Evangelie,
zelfs te midden van alle haate n
vernedering van onze broeders en zusters.
Maak ons tot Uw getuigen
in de wereld van vandaag,
zodat wij evenals de heilige Titus Brandsma
met mildheid kunnen zien
door de verschrikkingen van
onmenselijkheid heen
tot in Uw heerlijkheid,
die ook straalt doorheen
de martelaren van alle tijden.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 is gestorven. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en hij wordt op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Afbeelding van de schrijn van Titus Brandsma, Mainz, Duitse Karmelprovincie.
© Alle andere afbeeldingen: Nederlandse Provincie Karmelieten.

Titus Brandsma
Karmeliet and martelaar

Maria, moeder van God

Met Maria tot Jezus

Maria, de moeder van God, speelde een belangrijke rol in het leven van Titus Brandsma. Als kleine jongen maakte hij kennis met verschillende Maridevoties, zoals het dagelijkse rozenkrans-gebed en de scapulierdevotie. Deze mariale devotie zou Titus zijn leven lang bijblijven. Hij 'organiseerde' zelfs in de gevangenis meerdere rozenkransen voor zichzelf toen die van hem werd afgenomen. Gaandeweg was Titus vertrouwd geraakt met de gedachte dat we naar Jezus gaan met Maria. Met Maria als moeder en als zuster volgde hij Jezus op zijn weg naar de hemelse Vader.

Mijn ziel zingt groot de Heer

Titus trad in bij de Karmelieten. vanuit het verlangen naar het intenser gebedsleven vanwege de grote Maria-

Titus Brandsma, in pij en witte mantel, tijdens het Maria-congres in Nijmegen in 1932.

devotie van de Orde tot Onze-Lieve-Vrouw. Op het gedachtenisprentje van zijn priesterwijding citeert hij twee verzen uit het *Magnificat*, het danklied van Maria: Mijn ziel verheerlijkt de Heer. Hij die machtig is, heeft grote dingen aan mij gedaan. (Lc 1,46, 49). Tijdens zijn Romeinse jaren (1905-1909) bezocht Titus de catacomben, waar een fresco van de biddende Maria, de Orante genaamd, diepe indruk op hem maakte. Hij zag hierin het beeld van de biddende Kerk. In het tijdschrift Carmelrozen, dat hij mede oprichtte in 1911, schreef hij tientallen artikelen om de liefde voor Maria te bevorderen.

Het goddelijk moederschap van Maria

In 1931 herdacht de katholieke kerk het 15e eeuwfeest van het Concilie van Efeze (431) dat het dogma van Maria als Moeder Gods had afgekondigd. In een artikel over Maria's moederschap van God, leidende gedachte in het mystieke leven schrijft hij:

"In Maria zien wij het schoonste beeld van onze vereniging met God. Zij, de bruid van de H. Geest, leert ons, hoe ook wij, zij het niet in die volheid van genade, maar in verwijderden zin, bruiden van God de H. Geest moeten zijn, hoe zijn overschaduwende kracht ook ons God moet doen ontvangen, opdat Hij in ons geboren worde, verenigd, ook in ons, met de menselijke natuur, onze menselijke natuur. Wij moeten onder de weldadige invloed van de H. Geest tot een nieuw leven geboren worden met God, die in ons leeft, meer dan wij uit onszelf leven."

In een lezing over karmelitaanse mystiek roept hij op om net als Maria dragers en draagsters van het goddelijk leven te worden. Door haar voorbeeld te volgen worden wij 'andere Maria's'. De karmeliet moet een leven leiden dat zo op dat van Maria lijkt, dat de karmeliet met, in, door en voor Maria leeft.

Maria, Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel

In de kruiswegmeditaties, die hij geschreven had voor de kruisweg in Dokkum valt op dat hij bij elke statie zowel Jezus als Maria aanroept. Zo bidt hij bij de 9e statie, als Jezus voor de derde keer valt onder het kruis:

"O, Maria, die de inspanning van de laatste krachten van Uw Zoon met bewondering en moederlijk medeleven hebt aanschouwd, help ons, met U daarnaar op te zien, als het volbrengen van onze levenstaak ons te zwaar wordt."

Toen hij in januari 1942 werd gearresteerd en terecht kwam in de gevangenis van Scheveningen vond hij de rust en de tijd om te werken aan de gebeden bij de kruisweg te Dokkum. Hij ervoer zijn gevangeniscel als een kloostercel waar hij zich hield aan de kloosterlijke dagorde van gebed, werk en ontspanning. In 'Mijn cel' schrijft hij:

"In het deel van het brevier, dat we nu gebruiken en dat men mij gelukkig gelaten heeft, staat voorin een prachtafbeelding van de Madonna van Carmel van Freiin von Oer. Mijn brevier staat nu wijd open bij die afbeelding op het bovenste van twee hoekplankjes, links boven het bed. Ik heb aan tafel maar even naar rechts te zien en ik heb haar mooie beeltenis voor me; als ik in bed lig, valt mijn oog het allereerst op die sterdragende Madonna, spes omnium Carmelitarum (hoop van alle karmelieten)."

Met de ogen van zijn hart op Maria gericht en met Jezus aan zijn zijde vervolgde Titus zijn eigen kruisweg van Scheveningen naar Dachau. Daar stierf hij op 26 juli 1942. Moge zijn voorbeeld ons inspireren tot christelijk leven zo ontvankelijk en krachtig als dat van Maria.

Gebed heiligverklaring

God van vrede en gerechtigheid,
U opent ons hart voor de liefde
en de vreugde van het Evangelie,
zelfs te midden van alle haat en vernedering
van onze broeders en zusters.

Maak ons tot Uw getuigen
in de wereld van vandaag,
zodat wij evenals de heilige Titus Brandsma
met mildheid kunnen zien
door de verschrikkingen van
onmenselijkheid heen
tot in Uw heerlijkheid,
die ook straalt doorheen
de martelaren van alle tijden.

Amen.

Titus Brandsma

Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 gestorven is. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en hij wordt op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma

www.karmel.nl

www.titusbrandsmamemorial.nl

© Afbeelding van de schrijn van Titus Brandsma, Mainz, Duitse Karmelprovincie.

© Alle andere afbeeldingen: Nederlandse Provincie Karmelieten.

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Botsing van ideeën

Als hoogleraar aan de universiteit, met als leeropdracht filosofie, was Titus Brandsma zich scherp bewust van de ideeën en propaganda die circuleerden in buurland Duitsland in de jaren dertig. In de nazi-ideologie betekende het idee van Friedrich Nietzsche over de Übermensch de verheerlijking van nietsontziend geweld jegens mensen van een ander ras, ander geloof en ander gedachtegoed. Alles wat anders was moest verdwijnen. En 'anders' was iedereen die niet tot het Arische ras behoorde en wie zich verzette tegen deze waanideeën. Zo werd het christendom geminacht vanwege zijn zorg en genegenheid voor de armen, zieken, ouderen en gehandicapten. De Nederlandse NSB (Nationaal-Socialistische Beweging) sloot zich bij dit gedachtegoed aan.

Na de anti-joodse rassenwetten van Neurenberg in 1935 verscheen een essaybundel van de hand van Nederlandse intellectuelen: *'Stemmen van Nederlanders over de behandeling der Joden in Duitsland'*, een uitgave van het Comité voor Bijzondere Joodse Belangen, Amsterdam 1935. De bijdrage van Titus Brandsma was getiteld *'De Waander Zwakheid'*. Zijn analyse was dat een diepe afgunst mensen tot redeloos geweld kan brengen. Wat de nazi's beschouwen als kracht van het 'Herrenvolk' is in feite de grootste lafheid en zwakte. "Het neerslaan van de ander is een schijnbaar sterke, maar in wezen zeer zwakke daad. Het is de daad van den kleine, die hetgeen boven hem uitsteekt, naar beneden haalt om zoo in schijn niet meer klein te wezen, en machtig te lijken door het onmachtig maken van wie sterker is. (...) Wat nú tegen de Joden wordtged een daad van lafheid." Nazi-auteurs in Duitsland reageerden snel. Ze

noemden hem een listige hoogleraar, een sympathisant van Joden en zelfs een communist. Hierop antwoordde Titus niet rechtstreeks, maar ging door met publicaties en lezingen waarin hij scherpe kritiek uitte op de nazi-ideologie waarin 'het Arische Volk' een goddelijke status had gekregen, en waarvan Adolf Hitler de profeet was. Elke vorm van criminele activiteit was gerechtvaardigd wanneer het om raszuiverheid ging.

Op het feest van Onze Lieve Vrouw van de Berg Karmel, 16 juli 1939, sprak Titus over Willibrord en Bonifatius en de Germaanse cultuur waarmee zij te maken hadden.

Hij stelde dat het geloof van de oude Germanen waarin natuurkrachten een grote rol spelen, niet te vergelijken is met het nieuwe heidendom van het nazisme. Het minachten en uitmoorden van je tegenstanders heeft niets te maken met een noordelijke, Germaanse cultuur en al helemaal niet met de christelijke traditie en spiritualiteit.

Bij elke stap werd Titus nauwgezet in de gaten gehouden door agenten van Hitlers Sicherheitsdienst. Al ver voor het uitbreken van de oorlog en de

invasie van Nederland was hij al bekend bij de SS en groeide het dossier over zijn activiteiten. Titus vertelde zijn vrienden dat er twee jonge mannen waren die zijn colleges aan de universiteit bijwoonden, maar niet geregistreerd stonden als studenten. Ze maakten aan-tekeningen over alles wat hij zei, maar stelden nooit vragen en deden nooit tentamens.

Na de inval van Nederland in mei 1940 namen nazi-bestuurders de burgerregering over. Ze trachten de Nederlandse samenleving om te vormen naar het nazi-model. Terwijl de NSB'ers hun greep op het gewone leven verstevigden, maakte Titus plannen om Joodse studenten te beschermen, de vrijheid van katholieke scholen te garanderen en de katholieke pers te versterken. Zijn verzet tegen de toenemende invloed van de nazi-propaganda in de katholieke pers was de druppel die de emmer deed overlopen. Na zijn rondgang langs de krantenredacties waarbij hij opriep, geen NSB advertenties te plaatsen, werd hij gearresteerd in zijn Nijmeegse klooster.

Titus was te intelligent en analytisch om zich te laten bedriegen door de nazipropaganda. En vanuit zijn diepe geloof zo moedig dat hij niet week voor bedreiging en intimidatie.

Zijn schriftelijke toelichting aan de Oberscharführer in de gevangenis van Scheveningen eindigt ondanks alles vredelievend: "God zegene Nederland, God zegene Duitsland. God geve dat de beide volkeren weldra i in volle vrede en vrijheid naast elkander staan in zijn erkenning en tot zijn eer, tot heil en bloei van beide zo na verwante volken."

GEBED VOOR HET BEELD VAN JEZUS

O Jezus, als ik U aanschouw,
Dan leeft weer, dat ik van U hou
En dat ook uw hart mij bemint
Nog wel als uw bijzondren vriend.

Al vraagt mij dat meer lijdensmoed
Och, alle lijden is mij goed,
Omdat ik daardoor U gelijk
En dit de weg is naar Uw Rijk.

Ik ben gelukkig in mijn leed
Omdat ik het geen leed meer weet
Maar 't alleruitverkorenst lot,
Dat mij vereent met U, o God.

O, laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen
En laat geen menschen bij mij toe '
t Alleen zijn word ik hier niet moe.

Want Gij, o Jezus, zijt bij mij
Ik was U nimmer zoo nabij.
Blijf bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.

*Geschreven door
Titus Brandsma op
12/13 februari 1942,
in de gevangenis
van Scheveningen.*

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Anno Sjoerd Brandsma werd in 1881 geboren in Friesland. Hij trad toe tot de Karmelorde in 1898 en nam de naam van zijn vader Titus aan als zijn kloosternaam. Als academicus specialiseerde Titus zich in filosofie en mystiek. Hij was medeoprichter van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1923 en was in 1932-33 Rector Magnificus.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog stond Titus openlijk kritisch tegenover de nazi-ideologie. Tijdens de bezetting van Nederland verdedigde hij de persvrijheid en die van de katholieke pers in het bijzonder. Titus werd in januari 1942 gearresteerd en naar het concentratiekamp Dachau gestuurd, waar hij op 26 juli 1942 gestoven is. Hij werd als martelaar zalig verklaard in 1985 en op 15 mei 2022 heilig verklaard.

Voor meer informatie over Titus Brandsma
www.karmel.nl
www.titusbrandsmamemorial.nl

© Alle afbeeldingen: Nederlandse
Provincie Karmelieten

Titus Brandsma
Karmeliet en martelaar

Mijn cel

Toen Titus Brandsma door de Gestapo werd gearresteerd op 19 januari 1942, werd hij opgesloten in een eenzame cel. Net als veel andere Nederlandse verzetsstrijders werd hij overgebracht naar het 'Oranjehotel', de gevangenis in Scheveningen. Voor de meeste gevangenen betekende dit een beangstigende breuk met hun normale levensomstandigheden (die door de oorlog natuurlijk al lang niet meer 'normaal' waren).

Voor Titus lag dat anders. De Karmelregel was zijn richtsnoer. Het verblijf in de cel is daarin een wezenlijk onderdeel. De karmeliet "blijve in zijn cel, of in de nabijheid daarvan, dag en nacht zich bezinnend op de Wijzing van de Heer, in gebeden wakend, tenzij zij met andere rechtmatige bezigheden bezet zijn."

Titus Brandsma hield van de regelmaat van het gebed in zijn gemeenschap. Hoe druk hij het ook had, hij probeerde altijd aanwezig te zijn bij het gezamenlijk gebed en in de gemeenschap. Maar zijn 'andere bezigheden' waren vele. Naast zijn universitaire activiteiten zette hij zich in voor de hereniging met de Oosterse Kerken, organiseerde hij een congres over Maria en over Nederlandse middeleeuwse mystiek en bevorderde de verering van de heilige Bonifatius en kwam hij op voor de Friese taal en cultuur. Hij gaf lezingen in Ierland, Canada en de Verenigde Staten in 1935. Zijn lezingen werden gepubliceerd als *Carmelite Mysticism: Historical Sketches*. Op verzoek van de Nederlandse bisschoppen was hij ook geestelijk adviseur voor de katholieke scholen en hun afgevaardigde voor de katholieke journalisten.

De zeven weken die Titus in Scheveningen doorbracht waren relatief gemakkelijk in het licht van wat nog komen zou. Het was een normale gevangenis die door de SS was overgenomen. Hier werd hij herhaaldelijk verhoord door Oberscharführer Paul Hardegen, maar niet gemarteld zoals anderen. Zijn verblijf werd verlicht door gunsten die later ondenkbaar waren.

Hij mocht boeken, schrijfmateriaal en tabak hebben. De maaltijden waren heel sober, maar redelijk gezond. Hij mocht zijn eigen kleren dragen. In feite leek het zo'n 'gewone' gevangenis dat hij ervan uitging dat hij wel weer vrij zou komen. Titus begon onmiddellijk zijn gevangeniscel in een kloostercel te veranderen.

De gevangenis van Titus Brandsma in de Scheveningse gevangenis.

Al zijn drukke bezigheden ten dienste van kerk en staat waren plotseling ten einde. Er was niets wat hij moest doen, of waar hij naar toe moest. Hij maakte een eenvoudig gebedsaltaar met behulp van de prentjes uit zijn brevier, het Heilig Hart van Jezus, de heilige Teresa van Avila en Sint Jan van het Kruis. Zijn brevier zette hij open bij een prachtige afbeelding van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel. Hij kende natuurlijk de gebedstijden van zijn medebroeders en sloot zich daarbij aan. De tijden voor eten en slapen lagen buiten zijn controle, maar hij stelde een dagorde voor zichzelf op voor gebed, meditatie, lichaamsbeweging, studie, ontspanning, en het schoonhouden van zijn cel. Hij werkte zelfs aan een biografie van Teresa van Avila. En zo was Titus in staat om te schrijven:

"Beata Solitudo. Gelukzalige eenzaamheid. Ik ben er al heelemaal thuis, in dat kleine celletje. Ik heb er mij nog niet verveeld, integendeel. Ik ben er alleen, o ja, maar nooit was Onze Lieve Heer mij zoo nabij. Ik kan het uitjubelen van vreugde, dat Hij Zich weer eens geheel door mij heeft laten vinden, zonder dat ik bij de menschen kan of de menschen bij mij kunnen. Hij is nu mijn eenige toeverlaat en ik voel me veilig en gelukkig. Ik wil hier altijd blijven, als Hij het zoo beschikt. Ik ben nog zelden zoo gelukkig en tevreden geweest."

In zijn volgende gevangenissen zouden de omstandigheden wreed en angstwekkend zijn. Maar zijn dagen in Scheveningen waren misschien wel door God gezegend als een geestelijke voorbereiding op wat komen ging.